

Commissie Evaluatie Kwaliteitsonderzoek
De heer E. de Groot
Postbus 123
2501 CC Den Haag

DATUM Amsterdam, 7 december 2021
ONDERWERP Bestuurlijke reactie visitatierapport onderzoekseenheid
REFERENTIE 49.21.03/CvB/AvE
TELEFOON 020 - 5711671

Geachte heer De Groot,

Op 8 juni 2021 voerde een commissie onder voorzitterschap van de heer dr. M van Dartel, begeleid door Steetskamp Consultancy een onderzoeksvisitatie uit bij de onderzoekseenheid van de Gerrit Rietveld Academie (GRA) volgens het BKO 2016-2020.

Hierbij bieden wij u het visitatierapport, de onafhankelijkheidsverklaringen van de panelleden en onze bestuurlijke reactie aan.

Het doet ons genoegen dat de commissie het onderzoek binnen GRA positief beoordeeld heeft, herkend heeft dat de academie een duidelijke positie heeft verworven in het landelijke debat over onderzoek in en door de kunsten binnen het kunstonderwijs en het hbo, en er de afgelopen jaren in geslaagd is om intern een dynamische en gedragen onderzoekscultuur te realiseren.

De aanbevelingen van de commissie zijn zeer waardevol voor het sinds enkele jaren ingezette beleid om op bij basis van die cultuur een bredere en diverse onderzoekstructuur uit te bouwen en te consolideren. We doen dat in samenspraak met de hele academiegemeenschap, met het lectoraat LAPS en met de onderzoeksorganisatie die momenteel vanuit het Sandberg Instituut onder de noemer Sandberg Research (SR) opgetuigd wordt. Hieronder geven we een bestuurlijke reactie per aanbeveling zoals wij die in het rapport hebben ontvangen.

1

Ontwikkel een nieuwe, integrale onderzoeksvisie -en structuur waar zowel het bestaande lectoraat (LAPS) als de nieuwe onderzoeksinitiatieven van het SI onder vallen; waarin aandacht is voor gehanteerde methodologieën en kwaliteitscriteria; en waarin thematische keuzes explicieter inhoudelijk worden gemotiveerd.

De zogenoemde CvB-onderzoekstafel (bestuur+lector+beleidsadviseur) is de motor van de in de laatste jaren geaccelereerde beleidsontwikkeling, met een speciaal oog op het academiebreed uitbreiden en versterken van de organisatie van het onderzoek. Hiervoor wordt momenteel een nieuw beleidsplan geschreven voor 2022-2027. Er is enkele jaren geleden in samenspraak met de academiegemeenschap de inhoudelijke keuze voor drie thema's gemaakt om richting te geven aan het onderzoek en een eigen taal en cultuur daar rondom te ontwikkelen. De keuze werd bepaald door het streven naar mogelijkheden om als academie aan te sluiten bij artistieke en maatschappelijke urgenties (wat een bredere ontwikkeling is van de artistieke praktijk in de kunsten). De thema's worden vanuit die gedachte verbonden met de in het instellingsplan geformuleerde prioriteiten voor de verdere ontwikkeling van de academie, zoals ecology/duurzaamheid en diversiteit/inclusiviteit. De thema's - Stad, AI, en Materiaal - zijn breed rondom die prioriteiten te interpreteren en efficiënt gebleken voor het debat over wat onderzoek voor de academie betekent en geschikt om veelzijdig nieuwe praktijken los te maken. Binnen de vanuit de bekostiging nog immer beperkte financiële mogelijkheden zoeken we naar de juiste schaal, capaciteit en planning. De academie blijft de interpretatie van die thematieken en visies op mogelijkheden van onderzoek intern bevragen, wil onderzoeksmethodes en posities blijven innoveren terwijl we streven naar een brede betrokkenheid van alle niveaus. We doen dat door het huidige lectoraat door te ontwikkelen naar het bredere veld van 'de stad' en door het opzetten van 'cellen' in aansluiting op de andere twee thema's. Ook zetten we 'fellow'-projecten voort waarbij docenten, alumni en externe onderzoekers met het resultaat een relevantie van de thema's voor de curricula van de onderwijsafdelingen duidelijk maken. Op deze manieren zullen we de komende jaren voortgaan om de herkenbaarheid en het interne en externe draagvlak voor ons onderzoek vergroten.

2

Trek [...] de relatieve organisatorische asymmetrie tussen LAPS en SR recht, met een bijpassend vernieuwd kwaliteitszorgsysteem dat van toepassing is op beide onderzoeksdivisies (als onderdeel van één overkoepelende onderzoekseenheid).

De asymmetrie is vooral een gevolg van de fase van ontwikkeling. LAPS opereert al jaren als een gereputeerd 'kenniscentrum' dat zich richt op de betekenis van kunst en de artistieke praktijk voor het debat over de publieke ruimte. Het lectoraat wordt de komende jaren

doorontwikkeld naar 'de stad' als onderzoeksveld. Dit is de eerste taak van de binnenkort aantredende nieuwe lector, na pensionering van de huidige. SR en de onderzoekscellen zijn een recenter fenomeen waarmee 'bottom-up' en 'learning by doing' de onderzoeksorganisatie verder wordt gebracht. Daarbij worden mogelijkheden om een onderdeel door te ontwikkelen tot grotere onderzoeksgroepen of lectoraten onderzocht. Samenkomend aan de CvB-onderzoekstafel wordt met de diverse vormen de doorwerking van het onderzoek naar het onderwijs gestimuleerd en de verdere ontwikkeling van een derde cyclus aangegaan. Bij het ontwikkelen van nieuwe mogelijkheden wordt nu een PDCA cyclus gehanteerd met een centrale rol voor CvB en genoemde onderzoekstafel. Deelprojecten zoals de CrD promotiemogelijkheid of de Fellows worden jaarlijks voor de academiegemeenschap gepresenteerd en met het CvB geëvalueerd om protocollen en criteria verder te ontwikkelen. Ervaringen van deelnemers en interne en externe feedback door stakeholders worden gebruikt voor verbetering in de jaarlijks opgestarte volgende edities. Het BKO wordt gebruikt om over een langere periode een meer integrale blik op de kwaliteit van het onderzoek te werpen. Onderdeel van het te kwaliteitszorgsysteem zal een (her-)interpretatie van criteria en resultaatgebieden in BKO vanuit het eigen perspectief op kunstonderzoek en kunstonderwijs zijn. Wanneer mogelijk zoeken we daarbij reflectie met andere instellingen voor kunstonderwijs, CoE's, ARIAS en het landelijk (kunst-)lectorenoverleg. De kwaliteitszorg van het onderzoek kan momenteel leunen op de ervaring en organisatie ervan voor het onderwijs, maar gezien de steeds groter wordende capaciteit en inzet op onderzoek zal in het onderzoeksbeleidsplan 2022-2027 een meer specifiek gearticuleerd systeem in ontwikkeling worden gezet.

3a

Formuleer nieuwe, expliciete doelstellingen, zowel wat betreft de condities waaronder het onderzoek plaatsvindt (Fair Practice /adequate beloning, professionalisering, criteria van toekenning van onderzoekstijd en selectie van fellows) alsook met betrekking tot het onderzoek zelf (output, kwaliteit, externe samenwerkingen, tweede en derde geldstroom).

3b

Zorg in de omgang met medewerkers voor voldoende transparantie, heldere afspraken en een gedegen verwachttingsmanagement.

Genoemde aspecten zullen onderdeel zijn van het onderzoeksbeleidsplan en de verder ontwikkeling van de organisatiestructuur. Intussen is er steeds meer interne en externe zichtbaarheid van het onderzoek door middel van publicaties, presentaties, tentoonstellingen, debatten en websites. Onderzoek 'als derde pijler' is daardoor een steeds meer vanzelfsprekende ontwikkeling voor de academie. Dat wordt met enige omzichtigheid bereikt aangezien de bekostigingsmogelijkheden van onderzoek uit de eerste geldstroom beperkt zijn. Een ruimer en beter geormerkt budget voor onderzoek is belangrijk om de zorg vanuit 'onderwijs'-perspectief dat onderzoeksontwikkeling budgettair ten koste van

onderwijs gaat weg te nemen. Aspecten als Fair Practice, beloning, professionaliseren en dergelijke vergen meer ontwikkelingsruimte om daarin te kunnen investeren, maar zijn al in bredere zin onderdeel van de discussie rondom beleidsontwikkeling in HRM van de academie. Daarnaast is dit ook een relevant gegeven voor het kunstenveld zelf en dus ook door vertegenwoordigers daarvan ter tafel gebracht bij de commissie. Het is een veld dat zich in precaire situatie weet, waarnaartoe de academie een taak ziet om verbetering mogelijk te maken. Dat doen we nu juist door alumni en externe kunstenaars via onderzoeksmogelijkheden aan de slag te zetten en hen zo te helpen om onderzoekscompetentie te ontwikkelen - ook om als professionals (beter) ondernemend te kunnen opereren in de samenleving. In het algemeen streven we ernaar om het functiehuis voor onderzoek uit te bouwen en waarderen we de stimuleringsmogelijkheden die (bijvoorbeeld) vanuit SIA steeds meer aangereikt worden. De toegankelijkheid van de 2e geldstroom voor onderzoek uit hbo en de kunsten wordt steeds beter, alhoewel er bij de beoordeling van aanvragen vaak nog NWO klassieke wetenschappelijke criteria of eisen aan samenwerking met universiteiten lijken te gelden. Maar meestal is de 2e geldstroom incidenteel als projectbekostiging en kan het niet gebruikt worden om de organisatie zelf te ontwikkelen of duurzaam te maken. We zien wel mogelijkheden ontstaan die in de toekomst liggen, zoals door de inzet op de PD en door aan-schakeling van het onderzoek bij landelijke innovatieagenda's (KIA, NWA etc.). In het besef een relatief kleine organisatiecapaciteit te hebben zoeken we daarbij samenwerking op met ander hoger onderwijs zoals bijvoorbeeld het lokale centre of expertise CoECI (gehonoreerde Spong aanvraag). De academie zet dan ook in op het ontwikkelen van een 3e geldstroom en zien we mogelijkheden die het aansluiten bij maatschappelijke urgenties en transitieagenda's biedt. Dit vergt een zorgvuldig intern debat dat recent gestart is met onze inherent kritische gemeenschap, bijvoorbeeld om te bepalen welke ethische grenzen we bij een dergelijke samenwerking willen hanteren.

Met vriendelijke groet,

Annelies van Eenennaam
Voorzitter College van Bestuur
Gerrit Rietveld Academie

Bijlagen:
Visitatierapport Gerrit Rietveld Academie
Onafhankelijkheidsverklaringen panelleden